

بیست و دومین جشنواره فیلم فجر: معرفی، حواشی و فیلم‌های منتخب

رسول انبازداران

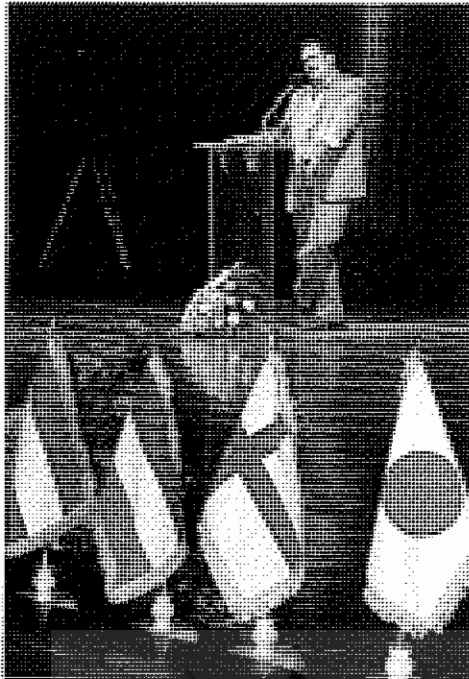
مقدمه

بیست و دومین جشنواره فیلم فجر پس از ۱۱ روز به پایان رسید. در این مسابقه بین‌المللی، داوران، بهترین فیلم‌های بخش بین‌المللی و برترین فیلم‌های سینمای ایران را به داوری می‌نشینند.

حضور بی‌وقفه در تمامی روزهای جشنواره و نیز مشاهده فیلم‌هایی که قرار است اکران سال ۱۳۸۳ را تضمین کند، ناخودآگاه کولازی از تصاویر متحرک را در ذهن بیننده به نمایش می‌گذارد؛ تصاویری که با اندکی دقت نشانگر چگونگی مسیر حرکت سینمای کشور در یک نمای کلی و ترسیم‌کننده نمودار مضامین و دست‌مایه‌های این سینماست. اما برای ترسیم چنین مسیری، بهتر است در آغاز نکاتی را یادآوری کنم تا مخاطب این نوشتار با بخش‌های گوناگون جشنواره، فیلم‌های شرکت‌کننده، حواشی و غیره آشنا شود و ثانیاً دریابد که فیلم‌های به نمایش درآمده در این بخش‌ها، به ویژه فیلم‌های ایرانی تا چه اندازه متنوع و متکثر است، می‌توان فیلم‌ها را طبقه‌بندی کرد و از این طریق به بررسی شمایی کلی و نمای جزئی پرداخت. مثلاً در یک ردیف به فیلم‌های پرهزینه و کم‌هزینه اشاره کرد و در ردیف دیگر به فیلم‌های پرمخاطب و کم‌مخاطب و یا فیلم‌های سیاسی، اجتماعی، سرگرم‌کننده و غیره. اما تحقق این امر مستلزم تحلیل مفصل تمامی فیلم‌های جشنواره است و این تحلیل و بررسی (منظور فیلم‌های ایرانی شرکت‌کننده در بخش مسابقه است) با محدودیت صفحات این نشریه همخوانی ندارد. بنابراین در آغاز به معرفی بخش‌های گوناگون جشنواره می‌پردازیم و در ادامه به حواشی، در پایان نیز به فیلم‌های برگزیده اشاره خواهیم کرد.

◀ بخش‌های ۱۴ گانه جشنواره

مسابقه بین‌الملل؛ مسابقه سینمای ایران؛ فیلم‌های میهمان؛ مسابقه فیلم‌های اول و دوم سینمای ایران؛ مسابقه فیلم‌های کوتاه (سینمای بین‌الملل)؛ مسابقه فیلم‌های کوتاه (سینمای ایران)؛ مسابقه فیلم‌های مستند؛ جشنواره جشنواره‌ها (که منتخبی بود از فیلم شرکت‌کننده در سایر جشنواره‌های جهانی)؛ نمایش‌های ویژه (منتخبی از فیلم‌های روز جهان در سال‌های ۲۰۰۲-۳ از جمله فیلم‌های: بیل را بکش و ترمیناتور ۳)؛ چشم‌انداز سینمای لاتویا (پس از فروپاشی بنیان کشوری که پایه‌هایش براساس یک ایدئولوژی نالستوار بنا شده بود، کشورهایی... استقلال یافتند که پیش از این اتحاد جماهیر شوروی نامیده می‌شدند [این کشورها] اکنون با ساخت فیلم‌های مختلف، توانایی سینمای ملی خود را نشان می‌دهند. یکی از این کشورها لاتویا است... [نقل از کانالوگ جشنواره به اختصار]؛ چشم‌انداز فیلم‌های کوتاه مکزیک؛ سینمای حادثه، فیلم‌های علمی تخیلی و زنگ سینما (با نمایش فیلم‌هایی در زمینه کودکان و نوجوانان). برای پرهیز از اطباب، از میان بخش‌های ۱۴ گانه بالا تنها به معرفی بخش‌های مسابقه‌ای می‌پردازیم.

وضعیت اساسی/جان مک
تیران/کانادا، آمریکا، آلمان/۲۰۰۲.

بدین ترتیب چهار فیلم از ایران، دو فیلم از ژاپن، دو فیلم از فرانسه و ۳ فیلم از آمریکا در این بخش - به‌طور غیرمستقیم با دیگر کشورها- حضور داشتند و ژاپن، ایرلند، افغانستان، آلمان انگلیس، فرانسه، آلمان، کانادا، آمریکا، آلمان به‌طور مشترک هر کدام یک فیلم انگلیسی و فرانسه به‌طور مشترک دو فیلم و کشورهای دیگر که شامل افغانستان، هند، روسیه، رومانی، مصر، چین و ایتالیا هستند هر کدام با یک فیلم در بخش مسابقه فیلم‌های بین‌الملل حضور داشتند.

درباره فیلم‌های ایرانی بخش مسابقه سینمای بین‌الملل یک نکته را باید یادآوری کنم و آن حضور فیلم عاشق مترسک (مهدی نوربخش) در این بخش بود که تعجب و حیرت بسیاری از منتقدان و روزنامه‌نگاران را برانگیخت. این فیلم با وجود ویژگی‌های قابل توجه، به هیچ‌وجه بهتر از فیلم‌هایی همچون میهمان مامان (داریوش مهرجویی)، شهرزبا (اصغر فرهادی) و یا حتی بوتیک (حمید نعمت‌الله) نبود.

◀ فیلم‌های میهمان

در این بخش ۱۰ فیلم حضور داشتند:

الیه زیگورات (رحمان رضایی)، بوتیک (حمید نعمت‌الله)، چندتارمو (ایرج کریمی)، داستان ناتمام (حسن یکتاپناه)، سیزده گربه روی شیروانی (علی عبدالعلی‌زاده)، کنار رودخانه (علیرضا امینی)، کودک شاعر (امیرقاسم راضی)، مشت بر پوست (محسن محسنی‌نسب)، ملاقات با طوطی (علیرضا داوودنژاد)، من و نگین دات کام (حسین قناعت). قابل ذکر است که از میان این فیلم‌ها چند فیلم علاوه بر این بخش، در بخش مسابقه فیلم‌های اول و دوم نیز حضور داشتند.

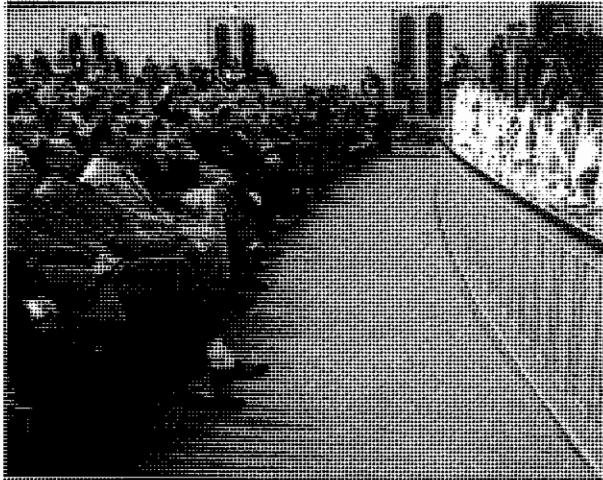
◀ مسابقه فیلم‌های اول و دوم

او (رهبر قنبری)، بوتیک (حمید نعمت‌الله)، پروانه‌ای در باد (عباس رافعی)، جایی دیگر (مهدی کرم‌پور)، چندتارمو (ایرج کریمی)، خداحافظ رفیق (بهزاد بهزادپور)، داستان ناتمام (حسن یکتاپناه)، دانه‌های ریز برف، (علیرضا امینی)، ساکنین سرزمین سکوت (سامان سالور)، شاه‌خاموش (همایون شهنواز)، شهرزبا (اصغر فرهادی)، عاشق مترسک (مهدی نوربخش)، قدمگاه (محمد مهدی عسگرپور)، قناری (جواد اردکانی)، کودک شاعر (امیرقاسم راضی)، لذت دیوانگی

◀ مسابقه بین‌الملل

در بخش مسابقه بین‌الملل فیلم‌های زیر حضور داشتند:

آمریکایی آرام/فیلیپین/نویس/آمریکا، آلمان، استرالیا/۲۰۰۳، آینده درخشان/کورو ساوا کیوشی/ژاپن/۲۰۰۳، اسامه/صدیق برمک/افغانستان، ژاپن، ایرلند/۲۰۰۳، این سرزمین من/امریکا/سن/هند/۲۰۰۳، بازگشت/آندره ژوبا گینتسف/روسیه/۲۰۰۳، بازیگران/کاترین فرسون/ایرلند، آلمان، انگلیس/۲۰۰۳، به برکت زندان/نیکلای مارگینینو/رومانی/۲۰۰۳، ترس و لرز/آلن کورنو/فرانسه/۲۰۰۳، جنگاور/آصف کاپادیا/انگلیس، فرانسه/۲۰۰۱، در این دنیا/مایکل وینترباتم/فرانسه، انگلستان/۲۰۰۲، دشت باز/کوبین کاستنر/آمریکا/۲۰۰۳، دوئل/احمد رضا درویش/ایران/۱۳۸۲، سامورایی سپیده‌دم/یوجی یامادا/ژاپن/۲۰۰۲، سبکیال/ادسولومون/آمریکا/۲۰۰۳، سفر به خیر/ژان پال راه نو/فرانسه/۲۰۰۳، شب‌های بی‌خوابی/هانی خلیفه/مصر/۲۰۰۳، عاشق مترسک/مهدی نوربخش/ایران/۱۳۸۲، فراسوی جنگل/خانم گالیا میرزوا/فرانسه، آلمان/۱۹۹۹، قهرمان/ژانگ ییمو/چین/۲۰۰۳، گاوخونی/بهروز افخمی/ایران/۱۳۸۲، مزرعه پدری/رسول ملاقلی‌پور/ایران/۱۳۸۲، من تعقیب می‌کنم/مانوریزو فیومه/ایتالیا/؟

عشق که هم زخم است هم مرهم (امید بنکدار - کیوان علی محمدی)، خاکستر و خیال (مصطفی گودرزی)، درخت، میان دو لحظه (مریم حق پناه)، سوشیوسی (حسن نقاشی)، طواف چشم [قسمت اول] (احسان رجبی)، عشق در پس کوچه‌ها (مرجان ریاحی)، قفسی برای هیچ (ابراهیم روغنی)، کاشفان نفت (هرمز امامی)، گناه مریم (پریسا شاهنده).

◀ حواشی

در این بخش می‌توان به مسائل مختلفی پرداخت: مانند این مسأله که میهمانان جشنواره از چه کشورهایی بودند؟ چندسینما به نمایش فیلم‌ها اختصاص داشت؟ در این ایام موزه سینما چه طرح‌هایی را مورد بهره‌برداری قرار داد؟ کدام رسانه‌ها به پوشش خبری جشنواره پرداختند؟ قیمت بلیط‌ها، بازارسیاه، سایت جشنواره، نیز از دیگر موضوعات قابل بررسی در این بخش است.

◀ میهمانان جشنواره

جشنواره فیلم فجر هر سال پذیرای میهمانانی از کشورهای مختلف است. آنان یا برای حضور در بازار فیلم به تهران می‌آیند، یا فیلمشان در جشنواره حضور دارد و یا از مدیران و اعضای جشنواره‌های معتبر جهانی هستند. تماشا و انتخاب فیلم‌های ایرانی یکی از اهداف حضور مدیران فستیوال‌های جهانی در جشنواره فیلم فجر است. امسال نیز نمایندگان فرهنگی کشورهای زیر در جشنواره حضور داشتند.

روسیه، انگلستان، نروژ، فرانسه، مصر، لبنان، چک، افغانستان، آمریکا، رومانی، آلمان، اسپانیا، ژاپن، ایتالیا، هند، فلسطین، سوئد، تاجیکستان، اوکراین، هنگ‌کنگ، کویت، بنگلادش، تایوان، امارات متحده عربی، کانادا، سوئیس، یونان، استرالیا، دانمارک، صربستان، مالزی، سوریه.

جالب توجه آن‌که، امسال بخشی با عنوان «چشم‌انداز سینمای لاتویا» - یکی از جمهوری‌های استقلال یافته اتحاد جماهیر شوروی

(حنا مخملباف)، من و نگین دات کام (حسین قناعت)، هیام، و یا همان زیتون شکسته (محمد درمنش)، آخرین تیرآرش (حبیب احمدزاده)، باد به دستان (عبدالرضا کاهانی). فیلم‌های کوتاه این بخش نیز عبارتند از: پولکه، یک آیین مذهبی (مجید صباغ‌پور)، درخت، میان دو لحظه (مریم حق پناه)، قفسی برای هیچ (ابراهیم روغنی)، آن هنگام که برخورد واقع می‌شود (مژگان علیزاده)، طوفان سنجاقک (شهرام مکرری)، کشاورز و گاو (فاطمه گودرزی)، گردن‌بند (سوسن شمس)، من و خودم (ماندانا کریمی).

◀ مسابقه فیلم‌های کوتاه سینمای ایران

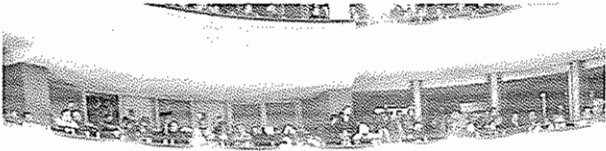
آن هنگام که برخورد واقع می‌شود (مژگان علیزاده)، بوق زدن ممنوع (شمس‌الدین آروند)، تختی برای هیچ کس (سیدمرتضی جذاب)، ترانه سکوت (محمدجواد کاسه‌ساز)، حفره (وحید نصیریان)، خانه متروک (شهاب اسفندیاری)، دومین روز آفرینش، (سعید تارازی)، دونفر روی خط (حسین مشک‌آبادیان)، سپیدبالان (عبدالله علیمراد)، طوفان سنجاقک (شهرام مکرری)، قربانی، (پناه برخدا رضایی)، قطار (بابک نظری)، کاغذباد (علی‌زمانی عصمتی)، کشاورز و گاو (فاطمه گودرزی)، گذر (روح‌انگیز شمس)، گردن‌بند (سوسن شمس)، من و خودم (ماندانا کریمی)، مه‌سا (بیژن میرباقری).

◀ مسابقه فیلم‌های کوتاه بین‌الملل

آن هنگام که برخورد واقع می‌شود (مژگان علیزاده)، اولین دخترپچه بازیگوش مرده (برد پیتون)، برف در نوامبر (کارولینا جانسون)، پست‌هوایی (کایزاپتیلا)، پسر پیشی‌کشی Offered Boy (مارسا ماکریس)، پنجره‌باز (فیلیپ بارسینسکی)، راه‌چاره (میشل فرانکو)، سپیدبالان (عبدالله علیمراد)، سرودچوبه‌دار (کاتارینا لیل کویبست)، سفر (تونی بستارد)، ۶۰ساله (خاوی‌سالوا)، صورتی (ادگاس دانلی)، طوفان سنجاقک (شهرام مکرری)، کالا (جانانان دیویس)، کله‌چوبی (کوجی یامامورا)، گذرگاه (اواناسوته)، مردبدون سر (خوان سولاناس)، ناتوانی (جانث برایت کورن)، یک جهش کوچک (ادوارد یوس - جیمزواکر)، افسانه سارای سیاهپوش (کاتارینا لیل کویبست).

◀ مسابقه فیلم‌های مستند: چشم واقعیت

آخرین تیرآرش (حبیب احمدزاده)، آقایان پرنده (رضا بهرامی‌نژاد)، آن سوی روشنایی (محمدعلی فارسی)، آوای آتش (فرزاد محمدهادی) توحیدی مقدم، از ساحل کوه تا قله دریا (کوروش گرمساری)، از شمس تا شمس (آرد عطارپور) اینک تلاش (محمد افسری)، باد به دستان (عبدالرضا کاهانی)، بچه‌ها ساکت (عبدالرحمن عالمی)، پنجره (بهزاد رسول‌زاده)، پولکه یک آیین مذهبی (مجید صباغ‌بهرروز)، تاریخچه تهران (بک محمدی)، چشمان بیدار (ابراهیم فروزش)، چه شگفت است

بیش فروش شده است یکی دیگر از جلوه‌های حیرت‌انگیز جشنواره امسال بود!

حضور دلان و فروش بلیط با قیمت‌های بالا (از شش هزار تا ۲۵ هزار تومان) در میان خیل جمعیت مشتاقی که برای دیدن بازیگران مورد علاقه و شاید تماشای فیلم در کنار همان بازیگران آمده بودند از دیگر نماهای حاشیه‌ای جشنواره بود.

حضور دلان و نرخ‌گذاری‌های کاذب برای بلیط، زمانی تأسف‌برانگیز به نظر می‌رسد که بدانیم سازمان جشنواره قیمت بلیط‌های سانس صبح را هفتصد تومان و سانس بعدازظهر - از سانس سوم به بعد - را هزار و بیست تومان اعلام کرده بود!

◀ جعل بلیط‌های جشنواره

یک مقام صاحب صلاحیت، جعل بلیط‌های جشنواره را تأیید کرد. وی گفت: «عده‌ای با اسکن و پرینت رنگی از بلیط‌های جشنواره، تعدادی بلیط جعلی تهیه کردند، که خیلی زود همکاران ما متوجه این مسأله شدند». وی افزود: «تمهیدات ویژه‌ای برای جلوگیری از موارد مشابه اتخاذ شده است». این خبری بود که در بولتن جشنواره به چاپ رسید. و البته تأکیدی است بر اشتیاق فراوان مردم و امکان سوءاستفاده از این اشتیاق. این مسأله مختص امسال نیست، سال‌های گذشته نیز شاهد موارد مشابهی بوده‌ایم. تنها این سؤال باقی می‌ماند که بالاخره مسؤولان مربوطه چه فکری برای حل این مشکل خواهند کرد؟!

سابق - در جشنواره گنجانده شده بود، اما در جست‌وجوها و بررسی نگارنده جز نمایندگان ۳۲ کشور فوق، نماینده‌ای از «لاتویا» در جشنواره حضور نداشت!

◀ پوشش‌های خبری

روزنامه‌ها، صداوسیما، شبکه‌های بین‌المللی و همچنین سایت‌های اینترنتی اخبار مربوط به جشنواره را پوشش دادند. از میان روزنامه‌ها می‌توان به همشهری، شرق، بانی‌فیلم، همشهری (ایران‌شهر) اشاره کرد. صداوسیما هم بسیار فعال عمل می‌کرد. شبکه‌های یک، دو، سه، چهار و پنج نیز از جمله شبکه‌های تلویزیونی بودند که تقریباً هر شب به بازتاب رویدادهای جشنواره می‌پرداختند.

دو شبکه بین‌المللی «العالم» و «BBC» نیز به بازتاب جهانی اخبار جشنواره پرداختند. در این میان، سایت اینترنتی جشنواره با آدرس www.Fagrfilmfest.com با قرار دادن اطلاعات گسترده‌ای در سایت خود، توانست تا پایان جشنواره نظر بیش از ۲۲۸۷۷ دیدارکننده را به خود جلب کند.

بد نیست بدین‌نکته نیز اشاره کنم که اگر روزنامه‌نگاری می‌خواست از طریق اینترنت مطالبی را برای روزنامه خود بفرستد، با مشکل روبه‌رو می‌شد. چرا که پنج شش کامپیوتری که بدین‌منظور در سینما استقلال بود، به اینترنت وصل نبودند. خبرگزاری «مهر» نیز حداقل تا پنجمین روز جشنواره دچار این مشکل بود. آنان یک روز قبل از شروع جشنواره اقدام به برپایی دوسایت کرده بودند (در سینما استقلال) اما به دلیل «عدم وصل شدن خط تلفن» قادر به استفاده از سایت خود نبودند تا جایی که مجبور می‌شدند از «پیک» برای ارسال خبرهای خود به خبرگزاری استفاده کنند!

◀ سینماهای جشنواره

مجموعاً ۱۹ سالن نمایش، به اکران فیلم‌های جشنواره اختصاص یافت. از این میان سالن‌هایی ویژه صنوف سینمایی و دیگر نهادها بود و دیگر سالن‌ها به عموم مردم اختصاص داشت. این سالن‌ها عبارتند از: استقلال (ویژه رسانه‌های جمعی)، آفریقا (هنرمندان؛ بازیگران، کارگردانان)، آستارا (تهیه‌کنندگان)، صحرا (داوران بخش جنبی). دیگر سالن‌ها عبارتند از: فرهنگ، سالن‌های ۱ و ۲، فلسطین؛ ۱ و ۲، عصرجدید؛ ۱ و ۲، کریستال؛ ۱ و ۲، پایتخت، سپیده، تالاراندیشه، صحرا و سروش. نمایندگان مجلس شورا، وزرا و خانواده‌هایشان نیز در سالن معاونت سمعی و بصری وزارت ارشاد به تماشای فیلم‌ها نشستند.

◀ بلیط‌های جشنواره

جمعیت مشتاقی که مقابل سینما آفریقا ایستاده بود - با این پیش‌آگاهی که بلیط‌های این سینما قبلاً به هنرمندان داده شده و یا

هنگامی ضرورت پاسخگویی به این پرسش آشکار می‌شود که بدانیم مقابل سینمای عصرجدید چه اتفاقی افتاد.

◀ چاقوکنشی برای «مارمولک»

هفدهم بهمن مقابل سینما عصرجدید، عده‌ای که مشکوک به ایجاد بازار سیاه بودند، تلاش کردند تا خارج از صف، به گیشه نزدیک شوند. یکی از آنان وقتی اعتراضات مردمی را مشاهده کرد، با بیرون کشیدن یک چاقو در نظم صف ایجاد اغتشاش کرد. البته مأمورین نیروی انتظامی یک ساعت بعد او را دستگیر کردند.

◀ جشنواره در دیگر مراکز استان‌ها

دو روز پس از آغاز جشنواره فیلم فجر در تهران (چهاردهم بهمن‌ماه) مراکز استان‌های فارس، مازندران، هرمزگان، خراسان، کرمان و جزیره کیش به جمع برگزارکنندگان پیوستند. از آنجا که چهاردهم بهمن مصادف با چهلم درگذشتگان زلزله بم بود، کرمان کار خود را از روز پانزدهم آغاز کرد.

◀ موزه سینما و بهره‌برداری از چند طرح فرهنگی

همزمان با برگزاری جشنواره فیلم فجر، موزه سینما اقداماتی در جهت عمران فرهنگی صورت داد:

- انتشار ۲۵ کتاب مرجع سینمایی: این کتاب‌ها قرار است با عنوان مشترک «۲۵ سال سینمای ایران ۲۵ کتاب» منتشر شوند. از جمله عناوین منتشر شده (که شامل ۱۶ عنوان است) می‌توان به: گزیده فیلم‌های کوتاه، عکاسی فیلم، طراحی صحنه و لباس و ویدئوها و رسانه‌های تصویری، اشاره کرد.

- افتتاح سالن کوچک نمایش فیلم: این سینما با نمایش گزیده فیلم‌های سینمای پس از انقلاب افتتاح شد و قرار است که کار خود را با نمایش فیلم‌های ایرانی و کلاسیک تاریخ سینما ادامه دهد.

- کلنگ احداث سینما فردوس: این سینما قرار است با ظرفیت ۳۰۰ صندلی در محوطه بیرونی عمارت باغ فردوس ساخته شود.

- ۲۵ پوستر رنگی: از دیگر فعالیت‌های موزه سینما در این ایام، عرضه ۲۵ پوستر رنگی مربوط به ۲۵ فیلم شاخص ایران است.

◀ جابه‌جا شدن دو پرده از فیلم «قدمگاه»

گویا این فیلم به هنگام نمایش برای میهمانان خارجی نیز با این جابه‌جایی روبه‌رو بوده است. هرچند به گفته عبدالله اسفندیاری (مدیربخش روابط بین‌الملل بنیاد سینمای فارابی) فیلم مذکور برای

آنان ترجمه شده بود، اما نمی‌توان از آنان توقع داشت که به این مسأله توجه کرده باشند، زیرا تفاوت‌های زبانی و سوادبصری آنان، به هر شکل این جابه‌جایی را توجیه می‌کند. آنچه که در این اتفاق، جالب به نظر می‌رسد توضیحات کارگردان فیلم (محمد مهدی عسگرپور) است. او ضمن تأیید اتفاق یاد شده در پاسخ به خبرنگار بولتن جشنواره که از او پرسیده است: «با توجه به این جابه‌جایی، قدمگاه چگونه توانسته است فیلم دوم تماشاگران باشد؟» گفت: «کپی سالم این فیلم در سینما استقلال به نمایش درآمد و مردم دست زدند و کپی ناقص آن در سینما افریقا به نمایش درآمد و بازهم این اتفاق افتاد، و مردم دست زدند. بالا رفتن و پایین آمدن آن برایم مهم نیست. فقط دوست دارم تماشاگران فیلم را کامل ببینند». حال باید پرسید که آیا تماشاگران فیلم را کامل دیده‌اند؟ و آیا جابه‌جایی دو پرده از فیلم، هیچ خلاء و یا پریشی را در ذهن تماشاگر به وجود نیاورده است؟ چگونه می‌توان پذیرفت که فیلمی با چنین اکرانی روبه‌رو شود و اعتراض تماشاگران را به دنبال نداشته باشد؟ شاید اگر با فیلمی از انواع انتزاعی آن روبه‌رو بودیم (مثل برخی از فیلم‌های گدار و یا فلینی...) می‌توانستیم به راحتی از کنار این مسأله بگذریم. در این خصوص می‌توان سوالات گوناگونی را مطرح کرد و البته پاسخ‌های متنوعی را شنید. اما به نظر من پاسخ آپارتنچی سینما افریقا جالب است: «به نظر من فلاش‌بک‌های زیاد فیلم باعث شد که مردم متوجه این تغییر نشوند، چرا که در یک سکانس می‌بینیم که چهلم فردی است، اما آن فرد را نمی‌بینیم؛ ولی در پرده بعد که باید جای پرده اول باشد آن فرد را می‌بینیم که زنده است و اصلاً نمی‌دانیم آن کسی که مرده چه کسی بوده است؟ از همین رو اعتقاد دارم که مردم متوجه این تغییر نشندند!».

◀ مدیریت روابط عمومی جشنواره بیست‌ودوم

این اولین باری است که مدیریت روابط عمومی جشنواره فیلم فجر

به نمایش درآمد با نام «عنصر نامطلوب» در این فیلم که یک فیلم مستند است بازیگرانی همچون: شیمون پرز، بنیامین نتانیاهو، ایهود باراک، یاسر عرفات و غیره ایفای نقش کرده‌اند. «سوژه این فیلم مستند در مورد نزاع بین اسرائیل و فلسطین است. الیور استون با رفتن به عمق این نزاع بر آن است تا ریشه‌های آن را دریابد ولی آنچه نصیص می‌شود گره پیچیده‌ای است که گویا هرگز گشوده نمی‌شود.»

- حضور روحانیان در میان اهالی سینما، همیشه جالب توجه بوده است. از این رو، خبرنگار بولتن جشنواره هنگامی که در سینما آفریقا، با یک روحانی روبه‌رو می‌شود به سراغش می‌رود و نظرش را درباره فیلم‌هایی که دیده می‌پرسد. وی پس از آن که خود را «دکتر امیرعلی امیری‌فرد» معرفی می‌کند می‌گوید: «من هر سال جشنواره و به‌طور کل سینما را پیگیری می‌کنم. امسال از این جهت که خودم هم هنرمند هستم، مایل بودم که از طریق سینمای هنرمندان فیلم‌ها را پی‌گیری کنم... من هر سال جشنواره را پررونق‌تر و پرتلاش‌تر و رو به رشد و توسعه می‌بینم. این توسعه هم به لحاظ کمی و هم به لحاظ کیفی است. دیدن هر فیلم به اندازه یک کتاب برایم ارزش دارد. همانطور که من نویسنده کتاب هستم و وقتی آن را می‌نویسم رنج می‌کشم تا این کتاب به نتیجه برسد می‌دانم که یک کارگردان برای ساخت فیلم خیلی زحمت می‌کشد.»

- کارگردان فیلم او (رهبر قنبری) مصمم بود که از بازیگر نقش نخست فیلمش یعنی رضا ناجی - که انصافاً یکی از بهترین بازی‌های سینمای ایران را ارائه داد - تقدیر کند. در حاشیه مراسمی که بدین منظور برگزار شد، عکاس فیلم از فرصت به دست آمده استفاده کرد و از تربیون جشنواره خطاب به تهیه‌کنندگان فیلم از مشکلات خود و سایر عوامل فیلم سخن گفت. وی از این که هنوز - پس از گذشت یک‌سال و نیم - نتوانسته دستمزدش را بگیرد گله و شکایت کرد و درباره اعداد و ارقام ریالی فیلم توضیحاتی داد. در این حال حبیب‌الله کاسه‌ساز - شریک ۳۰ درصدی فیلم - روی صحنه رفت و بحث‌ها شدت گرفت. سرانجام مسئولان جشنواره پادرمیانی کرده و برای پایان بخشیدن به غائله مراسم را به زمان دیگری موکول کردند.

در جشنواره امسال با موضوع مسائل سیاسی، اجتماعی مردم افغانستان هشت فیلم و با موضوع

به عهده یکی از زنان کاردان کشورمان نهاد شده است. اگر به تمامی مسئولیت‌هایی که بر دوش وی قرار دارد فکر کنیم، درخواهیم یافت که به عهده گرفتن چنین مسئولیت پیچیده‌ای تا چه اندازه سنگین و البته حساس است. البته خانم فاطمه مرادی به خوبی از عهده این مسئولیت برآمده بودند و به نظر می‌رسد که تجربه‌های جدیدی را نیز برای آینده جشنواره به جای گذاشتند. من امیدوارم که ایشان بتوانند از اندوخته‌های خود در سال‌های آتی نیز بهره ببرند و شایستگی‌های خود را بیش از پیش نشان دهند.

◀ چند نکته ریزودرشت در حواشی

جهت پرهیز از اطناب کلام، به ذکر چندین نکته کوتاه و بلند، بدون هرگونه توضیحی، می‌پردازم.

- در حاشیه مراسم افتتاحیه از فیلمسازانی که «در عرصه دینی و آمال‌های انقلاب تلاش می‌کنند» تقدیر شد. اسامی تقدیرشدگان عبارتند از: ابراهیم حاتمی‌کیا، بهرام بیضایی، مرتضی شایسته، شهرام اسدی، منوچهر محمدی و سیف‌الله داد.

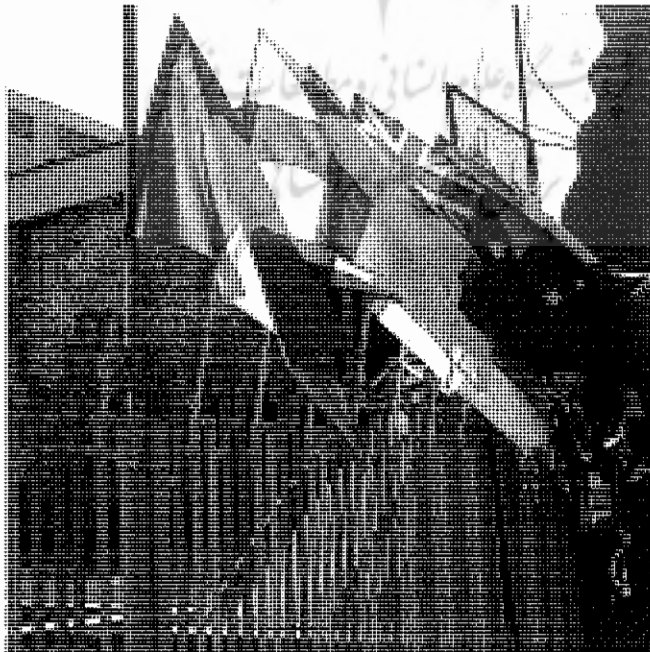
- در سینما آفریقا چشمان تیزبین آنهایی که باید ببینند، متوجه شخصی می‌شود که در حال ضبط ویدئویی «مارمولک» است. البته تکلیف چنین فردی کاملاً معلوم است.

- چند روز اول جشنواره، بولتن داخلی را به قیمت ۷۵ تومان می‌فروختند. در همین روزها بود که یکی از دوستان گفت: «به نظر تو قیمت یک تکه از این کیک‌هایی که برای پذیرایی روی میزها گذاشته‌اند و یا یک لیوان چای چقدر است». منظور او از چنین مقایسه‌ای این بود که آیا قیمت این خوراکی‌ها بیشتر است و یا یک بولتن حدوداً ۲۰ صفحه‌ای. از فردای آن روز اعلام کردند که بولتن جشنواره رایگان است.

- در شماره هشتم بولتن، فهرستی از اسامی ۱۵۸ رسانه که در سینما استقلال برای تماشای ارزیابی فیلم‌ها گردآمده بودند منتشر شد. در این فهرست، فراموش شده بود که نامی از فصلنامه «رسانه» برده شود؟!

- در قسمت نمایه نام کارگردانان (کاتالوگ جشنواره) نام الیور استون از قلم افتاده است.

- امسال از کارگردان مشهور آمریکایی - الیور استون - فیلمی

مسائل مربوط به فلسطین، هفت فیلم در جشنواره به نمایش درآمد. اسامی فیلم‌های به نمایش درآمده به تفکیک دو کشور یادشده عبارتند از:

افغانستان: اسامه (صدیق برمک)، عروس افغان (ابوالقاسم طالبی)، عصر پنج [پنج‌عصر] (سمیرا مخملباف)، لذت دیوانگی (حنا مخملباف)، پسری که کنار بودای بامیان بازی می‌کند (فیل گریسکی)، کودکان عصروحشت (شاهین عبید) بچه‌ها ساکت (عبدالرحمن عالمی).

فلسطین: قناری (جواد اردکانی)، هیام [زیتون شکسته] (محمد درمتمش)، مثل بیست ناممکن (آن ماری جاسر)، فلسطین تحت کنترل (الیا سلیمان)، کودکان شتیلا (می مصری)، بچه‌های آتش (می مصری) و بالاخره «عنصر نامطلوب» (الیور استون).

امسال نیز همچون سال‌های گذشته علاوه بر گروه‌های اصلی داوری، ۱۱ گروه فرعی نیز به داوری فیلم‌های جشنواره پرداختند: اسامی این گروه‌ها به همراه برگزیده‌هایشان عبارتند از:

۱. جمعیت دفاع از ملت فلسطین جوایز خود را به مسعود اطیابی به خاطر تهیه‌کنندگی فیلم قناری و محمد درمتمش برای کارگردانی فیلم زیتون شکسته اهداء کرد.

۲. جشنواره روستا: به رهبر قهری به خاطر کارگردانی فیلم او.

۳. سازمان حمل‌ونقل و ترافیک تهران منتخبی نداشت.

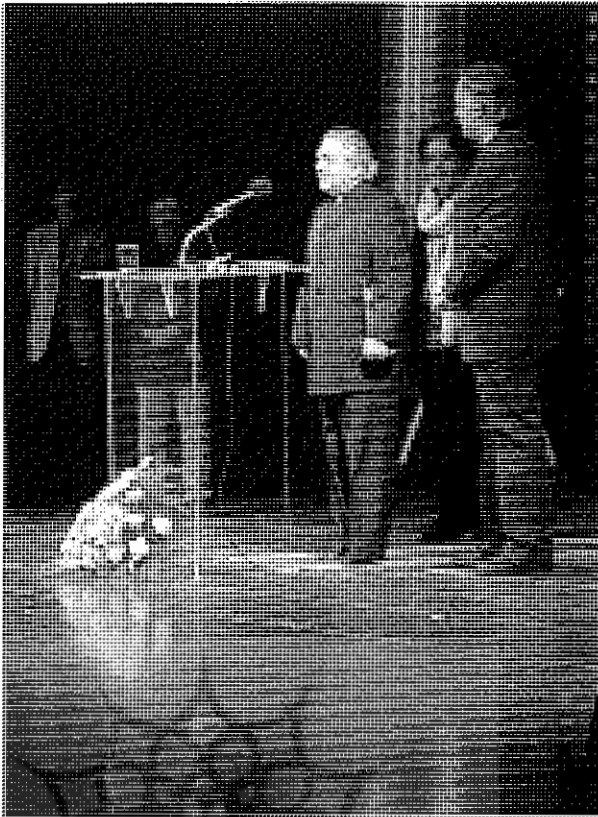
۴. سازمان ملی جوانان: به کارگردانان فیلم‌های شهرزیا (اصغر فرهادی)، رسم عاشق‌کشی (خسرو معصومی) و دونل (احمدرضا درویش)، و بازیگران فیلم‌های شهرزیا (ترانه علیدوستی)، روایت سه‌گانه، گاوخونی، سربازان جمعه و شمعی در باد (بهرام رادان).

۵. سازمان میراث فرهنگی: به حبیب‌الله کاسه‌ساز به خاطر تهیه‌کنندگی فیلم او.

۶. ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر: به ابوالقاسم طالبی به خاطر کارگردانی فیلم «عروس افغان».

۷. شرکت توانیر: به پوران درخشنده به خاطر تهیه و کارگردانی فیلم «شمعی در باد».

۸. کانون ایرانی مدرسان سینما: به کمال تبریزی و منوچهر

محمدی برای کارگردانی و تهیه‌کنندگی فیلم «مارمولک».

۹. مجله گل آقا: به کمال تبریزی برای کارگردانی «مارمولک».

۱۰. نیروی انتظامی: به فیلم رسم‌عاشق‌کشی به کارگردانی خسرو معصومی و تهیه‌کنندگی محمود فالاح.

۱۱. وزارت آموزش و پرورش: به احمدرضا درویش به خاطر کارگردانی فیلم «دونل».

○ فصل اول این بخش را ابتدا با معرفی هیأت انتخاب فیلم‌های ایرانی، سپس معرفی داوران بخش‌های شش‌گانه و در پایان معرفی فیلم‌های برگزیده به پایان می‌برم.

○ هیأت انتخاب فیلم‌های

ایرانی

۱. مجتبی اقدامی: معاون فرهنگی بنیاد سینمای فارابی
۲. جعفر صانعی مقدم: مدیرکل اداره نظارت و ارزشیابی معاونت امور سینمایی و سمعی و بصری وزارت ارشاد اسلامی
۳. محمدابراهیم صلواتی‌فرد: قائم‌مقام کنونی معاونت امور سینمایی و سمعی و بصری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۴. یدالله صمدی: کارگردان سینمای ایران، وی سال‌ها ریاست کانون کارگردانان ایران و مدیرعاملی خانه سینما را به عهده داشته است.
۵. جواد طوسی: از منتقدان قدیمی سینمای ایران
۶. مجتبی مشیری: رئیس مرکز فرهنگی هنری صبا. مدیر مؤسسه شبکه چهارسیم، مدیر شبکه یک و دوسیم، عضو شورای پروانه ساخت و...
۷. هارون یشایایی: تهیه‌کننده سینمای ایران، صاحب و مدیر شرکت بزرگ تبلیغاتی پخشیران. وی فیلم‌های مطرحی همچون: اجاره‌نشین‌ها، ناخداخورشید، در مسیر تندباد و... را تهیه کرده است.

◀ داوران بخش‌های شش‌گانه

مسابقه سینمای بین‌الملل:

۱. یان تروئل: کارگردان سوئدی از فیلم‌های مشهور وی می‌توان به مهاجران (۱۹۷۱) و سرزمین جدید (۱۹۷۲) اشاره کرد.

فارغ‌التحصیل رشته جامعه‌شناسی از دانشگاه شهید بهشتی است. وی فیلم‌هایی همچون سفر جادویی و بوی خوش زندگی را ساخته است. هم‌اکنون نیز رئیس هیأت مدیره خانه سینما است.

۶. مجتبی راعی: کارگردان سینمای ایران، از وی تاکنون شاهد فیلم‌هایی همچون: انسان و اسلحه (۱۳۶۷) و تولد یک پروانه (۱۳۷۶) بوده‌ایم. اثر اخیر یکی از شاخص‌ترین فیلم‌های راعی است.

۷. محمد داوودی: وی تاکنون تهیه‌کنندگی، کارگردانی و فیلمبرداری ۱۶ فیلم مستند و مستند گزارشی را به عهده داشته است. محمد داوودی فارغ‌التحصیل مدرسه عالی تلویزیون و سینما است. مدیریت کل تولید سیما از سال ۷۵ تا ۷۶ و مدیریت واحد فیلمبرداری صداوسیما از سال ۷۰ تا ۷۵ به عهده وی بوده است.

◀ مسابقه فیلم‌های اول و دوم

۱. کمال تبریزی: کارگردان و مدرس سینماست. اولین فیلم بلند تبریزی عبور (۱۳۶۷) نام داشت. وی همچنین فیلم‌های پایان کودکی، فرش باد و لیلی با من است را کارگردانی کرده و سریال دوران سرکشی را برای تلویزیون ساخته است.

۲. فرهاد توحیدی: فیلمنامه‌نویس. توحیدی دانش آموخته ادبیات از دانشگاه هنرهای دراماتیک است. فیلمنامه‌های مردعوضی، دنیا و گاهی به آسمان نگاه کن از جمله نوشته‌های اوست.

۳. سعید حاجی‌میری: وی دارای لیسانس سینما از دانشکده سینما تئاتر دانشگاه هنر است. راه‌اندازی گروه فیلم دانشجویان مسلمان دانشگاه پلی‌تکنیک و سینمای آماتور پس از انقلاب و عضویت در هیأت بازبینی فیلم وزارت ارشاد از جمله فعالیت‌های او به شمار می‌آید. حاجی‌میری پس از ساخت چند فیلم کوتاه اولین فیلم بلند خود را با نام «آوای غیب» ساخت و بعد با ساخت فیلم‌های همچون توهم و آتش در خرمن به کار خود ادامه داد.

۴. مسعود فراستی: منتقد و مدرس تحلیل فیلم از سال ۷۰ در دانشگاه‌های سوره، مرکز آموزش فیلمسازی باغ فردوس، دانشکده سینما تئاتر و مرکز پژوهش حوزه علمی قم است.

از فراستی تاکنون کتاب‌های فانوس خیال، هیچکاک همیشه استاد، اسطوره جان فورد و غیره به چاپ رسیده است.

۵. احمد رضا معتمدی: فارغ‌التحصیل رشته فلسفه و اقتصاد از دانشگاه تهران است. معتمدی تاکنون فیلم‌های هبوط، زشت و زیبا و دیوانه‌ای از قفس پرید را کارگردانی کرده است.

◀ داوران بخش مسابقه فیلم‌های مستند

۱. مصطفی رزاق کریمی: وی پس از پایان تحصیلاتش در اتریش، تا سال ۱۹۹۱ به کار فیلم‌سازی مستند در کشورهای اتریش، هلند و ایتالیا پرداخت. تا این‌که در سال ۱۳۷۰ به دعوت بنیاد سینمایی فارابی به ایران

۲. شارل تسون: منتقد فرانسوی. وی از سال ۱۹۷۹ کار نقدنویسی را در مجله معروف «کایه دو سینما» آغاز کرد. تسون از سال ۱۹۹۸ تا سال ۲۰۰۲ سردبیری این مجله را به عهده داشت.

عادل حسینی: وی از سال ۱۹۶۱ معاونت وزارت رسانه‌ها، توریسم و فرهنگ مصر را به عهده دارد. از دیگر سمت‌های دکتر عادل حسینی عضویت در اتحادیه تهیه‌کنندگان فیلم و ویدئوی عرب است.

هلمه ساندرز برامز: کارگردان آلمانی، وی در رشته‌های بازیگری، ادبیات آلمانی و ادبیات انگلیسی (در دانشگاه کولون) به تحصیل پرداخته و بعدها به ساخت فیلم‌های مستندی همچون شهر آنجلیکا و دختر فروشنده روی آورده است. برامز به مدت دو سال (۲۰۰۰-۱۹۹۹) به عنوان مشاور وزیر فرهنگ آلمان برگزیده شد.

الیا سلیمان: فیلم‌ساز فلسطینی. او از سال ۱۹۸۱ به نیویورک رفت و تا سال ۱۹۹۲ مقیم آنجا بود. سلیمان در این سال‌ها چند فیلم کوتاه ساخت. فیلم تکریم با ترور او از شهرت جهانی برخوردار است.

علیرضا شجاع‌نوری: از سال ۶۲ تا ۷۴ مدیر بخش بین‌الملل بنیاد سینمایی فارابی بوده و نیز بازیگر و تهیه‌کننده نیز هست. تحصیلات وی در رشته‌های زیست‌شناسی، هنرهای دراماتیک و ادبیات ایتالیایی بوده است.

مجید مجیدی: از بازیگران و کارگردانان بنام ایران است. وی کار خود را در حوزه هنری با بازیگری آغاز کرد و بعدها به کارگردانی فیلم پرداخت. اولین فیلم بلند مجیدی بدوک (۱۳۷۱) بود.

◀ داوران مسابقه سینمای ایران

۱. محمد بزرگ‌نیا: کارگردان. اولین فیلم بلند خود را در سال ۱۳۵۹ ساخت که هیچگاه به نمایش در نیامد. این فیلم ۱۹۳۶ نام داشت. دیگر فیلم‌های بزرگ‌نیا کشتی آنجلیکا (۱۳۶۸) و جنگ نفتکش‌ها (۱۳۷۲) نام دارد. فیلم اخیر برندهٔ سیمرغ بلورین بهترین فیلم جشنواره دوازدهم شد.

۲. سیدمهدی شجاعی: نویسنده داستان‌های کوتاه و بلند و نیز چندین نمایشنامه است. فیلمنامه «بدوک» نیز حاصل همکاری او با مجید مجیدی است.

۳. مینو فرشچی: نویسنده فیلمنامه. فرشچی فارغ‌التحصیل رشته تئاتر عروسکی از دانشکده هنرهای دراماتیک و گرافیک از کالج دانشگاه سانتامونیکا کالیفرنیا است. فیلمنامه‌های شوکران و کاغذی خط از آثار اوست.

۴. علی نصیریان: بازیگر مشهور سینمای ایران، وی در سال ۱۳۳۵ موفق به اخذ دیپلم هنرپیشگی شد. نصیریان در سال ۱۳۸۰ در پنجمین همایش چهره‌های ماندگار به عنوان چهره ماندگار رشته هنرهای نمایشی برگزیده شد.

۵. ابوالحسن داودی: منتقد، فیلمنامه‌نویس و کارگردان. داوودی

آمد و تاکنون به فعالیت در بخش‌های گوناگون سینما همت گمارده است.

۲. فرهاد فرشته حکمت: فارغ‌التحصیل دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران است و مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته کارگردانی از دانشگاه هنر گرفته است. نگارش کتاب‌های رازسپهر، تابارگاه شیرین و ... فیلمنامه‌های نیلوفرآبی، در بیابان عشق باریده است از جمله فعالیت‌های او در عرصه نوشتار است. فرشته حکمت کارگردانی شش فیلم داستانی را در کارنامه خود دارد. از آن جمله می‌توان به فیلم لحظه بی‌زمان پروین اشاره کرد.

۳. فرهاد مهرانفر: وی فارغ‌التحصیل رشته کارگردانی سینما از مجتمع دانشگاهی هنر است. نویسندگی و کارگردانی ۳۰ فیلم مستند و داستانی را به عهده داشته و با حضور در بیش از ۵۰ جشنواره بین‌المللی موفق به دریافت بیش از ۲۰ جایزه شده است.

بره در برف به دنیا می‌آیند (۱۳۶۷) و من و پرنده‌هایم از جمله فیلم‌های مهرانفر است.

◀ معرفی برگزیده‌های بیست‌ودومین جشنواره فیلم فجر الف: فیلم‌های مستند

۱. سیمرغ بلورین به فیلم آقایان پرنده به کارگردانی رضا پهرامی‌نژاد

۲. دیپلم افتخار به فیلم پنجره به کارگردانی بهزاد رسول‌زاده
۳. دیپلم افتخار به فیلم کاشفان نفت به کارگردانی هرمز امامی

ب: فیلم‌های اول و دوم

۱. سیمرغ بلورین بهترین فیلم اول بوتیک ساخته حمید نعمت‌الله.
۲. سیمرغ بلورین بهترین فیلم دوم به فیلم قدمگاه ساخته محمد مهدی عسگرپور.

ج: مسابقه سینمای ایران

۱. بهترین فیلم کوتاه داستانی، طوفان سنجاقک، کار شهرام مکرری.
۲. بهترین جلوه‌های ویژه، محسن روزبهانی برای فیلم دوئل.
۳. بهترین چهره‌پردازی، مهرداد میرکیانی برای فیلم‌های روایت‌سه‌گانه و قدمگاه.
۴. بهترین طراحی صحنه، امیرحسین اثباتی برای فیلم دوئل.
۵. بهترین صدابرداری، حسن زاهدی برای فیلم شهرزیا.
۶. بهترین صداگذاری، مسعود بهنام و حمید نقیبی برای فیلم دوئل.
۷. اثر هنر و تجربه، محمد مهدی عسگرپور برای فیلم قدمگاه.
۸. بازیگر نقش دوم زن - مریلا زارعی برای فیلم سربازان جمعه.
۹. بهترین بازیگر نقش دوم مرد، کامبیز دیرباز برای فیلم دوئل.
۱۰. بهترین تدوین، مصطفی خرقه‌پوش برای فیلم دوئل.

۱۱. بهترین موسیقی متن، محمدرضا علیقلی برای فیلم قدمگاه.
۱۲. بهترین فیلمبرداری، بهرام بدخشانی برای فیلم دوئل.
۱۳. بهترین بازیگر نقش اول زن، گوهرخیراندیش برای فیلم رسم‌عاشق کشی.
۱۴. تقدیر ویژه داوران از رضا ناجی بازیگر فیلم او.
۱۵. بهترین بازیگر نقش اول مرد، بهرام رادان برای شمع‌ی درباد.
۱۶. بهترین نویسنده فیلمنامه، پیمان قاسم‌خانی برای مارمولک.
۱۷. بهترین کارگردانی، احمدرضا درویش برای دوئل.
۱۸. جایزه ویژه هیأت داوران، رخشان بنی‌اعتماد برای فیلم ننه‌گیلانیه.
۱۹. تقدیر ویژه داوران برای بازی پرویز پرستویی در فیلم مارمولک.
۲۰. فیلم محبوب تماشاگران، مارمولک به تهیه‌کنندگی منوچهر محمدی.
۲۱. بهترین فیلم، میهمان مامان، به کارگردانی و تهیه‌کنندگی داریوش مهرجویی (سیما فیلم).
۲۲. لوح تقدیر دبیر جشنواره برای فیلم برگزیده میهمان به خاطر توجه و به‌کارگیری جلوه‌های ویژه در فیلم سیزده‌گربه روی شیروانی به علی عبدالعلی‌زاده.

د: مسابقه بخش بین‌الملل

۱. بهترین فیلم کوتاه: طوفان سنجاقک به کارگردانی شهرام مکرری
  ۲. دستاورد فنی، هنری: به فیلمبرداری فیلم آینده‌درخشان با مدیریت شبیا توشی تاکاهیده از ژاپن.
  ۳. بهترین نقش‌آفرینی: عزت‌الله انتظامی، برای فیلم گاوخونی
  ۴. بهترین فیلمنامه: آمریکایی آرام، نوشته کریستوفر همپتن و رابرت سنکان.
  ۵. بهترین کارگردانی: کوروساوا کیوشی برای فیلم آینده‌درخشان از ژاپن.
  ۶. دیپلم افتخار برای کارگردانی فیلم «دراین دنیا» به مایکل وینتر باتم.
  ۷. جایزه ویژه هیأت‌داوران: فیلم گاوخونی به کارگردانی بهروز افخمی از ایران.
  ۸. بهترین فیلم: بازگشت به تهیه‌کنندگی دیمیتری لسنفسکی از روسیه.
- داوران بخش بین‌المذاهب نیز جایزه خود را به فیلم «مارمولک» ساخته کمال تبریزی اهداء کردند.